

ŽELJKO
PAVIĆ

POD
VIDOM
VJEČNO-
STI!

USPON NEOSKOLASTIKE
DO FILOZOFIJE U BIH
I HRVATSKOJ?

Hrvatsko filozofsko društvo
Zagreb, 2024.

**BIBLIOTEK
FILOZOFSKI ISTRAŽIVANJA**

Knjiga
163

Izdavač:

Hrvatsko filozofsko društvo
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
Tel.: +385 (0)1 6111 808
Fax: +385 (0)1 6117 012
e-mail: hrfd@hrfd.hr

Izdavački savjet:

Marita Brčić Kuljiš, Bruno Ćurko, Jan Defrančeski, Ivo Džinić, Igor Eterović, Anto Gavrić, Max Gottschlich, Josip Guć, Thomas Sören Hoffmann, Luka Janeš, Ljudevit Fran Ježić, Nevad Kahteran, Željko Kaluđerović, Marko Kardum, Ivica Kelam, Marcus Knaup, Denis Kos, Marko Kos, Tomislav Krznar, Janko Lozar Mrevlje, Ana Maskalan, Igor Mikecin, Luka Perušić, Boško Pešić, Marija Selak Raspudić, Sandro Skansi, Damir Smiljanić, Goran Sunajko, Matija Mato Škerbić, Marija Todorovska, Iris Vidmar Jovanović, Ivana Zagorac

Glavni i odgovorni urednik:

Ante Čović

Izvršna urednica:

Lidija Knorr

Za izdavača:

Ivo Džinić

Recenzenti:

Janko Lozar Mrevlje
Stjepan Radić

Redaktura i korektura:

Hrvoje Jurić
Marko Kos

Administracija:

Mira Matijević

Design:

Zoran Pavlović

Naklada:

500 primjeraka

Kompjutorski slog, prijelom i tisak:

Grafomark, Zagreb

Ova je knjiga tiskana uz financijsku potporu
Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih
Republike Hrvatske.

Zagreb, 2024.

CIP zapis dostupan je u računalnome katalogu Nacionalne i
sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001258622.

ISBN 978-953-164-219-4

SADRŽAJ

- 11 Predgovor
- 15 UVOD: NEOSKOLASTIKA XX. STOLJEĆA U HRVATSKOJ I BiH
- 17 1. Uspón neoskolastike do filozofije?
- 23 2. Neoskolastika – filozofija »zastupana po svećeničkom staležu«
- 29 3. Samorazumijevanje neoskolastike između *Aeterni Patris* i *Fides et ratio*
- 33 4. Dosezi imanentne kritike: »Toma nije rekao svu istinu!«
- 35 4.1. »Integralna skolastika«
- 41 4.2. Modernost tomizma!?
- 46 4.3. »*Scientia transcendentalis*« i »*scientia transcendens*«
- 53 5. Neprevladivi Kant!
- 61 PRVI DIO: DUHOVNO-POVIJESNI OKVIR
- 63 I.1. Bog Abrahamov i Bog filozofa.
Filozofijski dometi enciklike *Fides et ratio*
- 63 Uvod
- 70 1. *Fides et ratio* pred pozadinom *Aeterni Patris*
- 81 2. Filozofija i objava
- 86 3. »Smisao« filozofije na kraju stoljeća
- 90 4. Filozof-vjernik i filozof
- 93 I.2. Filozofski »laikat« na katoličkim učilištima
- 93 Uvod
- 94 1. »Neupućeni vjernik«
- 98 2. »Škriptoslovlje«
- 101 3. Suvremena »teologijska« zadaća filozofije
- 111 DRUGI DIO: FILOZOFIJSKI DOMETI HRVATSKE NEOSKOLASTIKE
- 113 II.1. *Philosophia fundamentalis* Josipa Stadlera
- 114 1. Tko je Josip Stadler?
- 115 2. Život i djelo

- 116 3. Stadler i neoskolastika
- 119 4. Stadlerov filozofijski »sustav«
- 120 5. Filozofija kao znanost o naravi zadnjih uzroka
- 124 6. Narav – »bivstvo koje djeluje«
- 127 7. Materijalni, formalni i »subsistirajući« bitak
- 132 8. Svijet, čovjek i Bog
- 137 *Zaključak*
- 139 **II.2. Jelenićevo shvaćanje povijesti i kulture u njihovom filozofijskom značenju**
- 139 Uvod
- 141 1. Filozofijski i teologijski pragmatizam u pristupu povijesti
- 145 2. Crkva kao odrednica europske kulture
- 163 **II.3. Život kao ostavština i oporuka. Politički usud Stjepana Zimmermanna**
- 163 1. U paklu fašizma i komunizma
- 168 2. Od Kraljevine Jugoslavije do NDH
- 193 **II.4. Čovjekovo opstojanje između egzistencije i transcencije. Zimmermannova rasprava s filozofijom egzistencije Karla Jaspersa**
- 193 1. Neoskolastika i filozofija egzistencije
- 196 2. Odnos egzistencijalizma prema temeljnim filozofijskim pitanjima
- 207 3. Iracionalnost vjere kao negacija racionalne metafizike
- 218 4. Egzistencija vođena Bogom
- 229 5. Egzistencijalno demitologiziranje istine vjere
- 237 **II.5. Neoskolastika i suvremena filozofija u djelu Bonifaca Badrova**
- 237 1. Bosanski franjevci i filozofija
- 241 2. Život i djelo Bonifaca Badrova
- 245 3. Fenomenologija i neoskolastika
- 245 3.1. *Edmund Husserl*
- 251 3.2. *Martin Heidegger*
- 261 3.3. *Edith Stein*
- 268 3.4. *Dietrich von Hildebrand*
- 275 **II.6. »Estetika« u filozofijskoj sistematici Bonifaca Badrova**
- 275 1. Ontologijski nauk o lijepom i »estetika«
- 280 2. Bit lijepog
- 294 3. Umjetnička egzistencija između pobožnosti i otpadništva
- 295 3.1. *Psihologija, estetika i metafizika romantizma*

300	3.2. »Novi čovjek« <i>Andréa Gidea (Summa diabolica) i »sveta poezija« Paula Claudela</i>
311	II.7. Govor istine iz istine same. Dometi Pandžićeva tematiziranja Heideggerova razumijevanja pitanja o istini
311	Uvod: Cjelovita filozofija za cjelovitoga čovjeka
318	1. Pilat i istina
323	2. Modusi egzistencijelno-egzistencijalno dane istine
325	3. Egzistiranje pod vidom istine
326	3.1. <i>Egzistiranje pod vidom »neskrivenosti«</i>
327	3.2. <i>Neskrivenost, vremenitost i povijesnost</i>
329	<i>Zaključak</i>
331	II.8. »Prekomjerno autoritativno osiljenje« teologije teologâ u odnosu na »svetu nauku« i filozofiju. Akvinčeva obrana izvorno shvaćene teologije i filozofije u razumljenju Tome Vereša OP (Subotica, 24. veljače 1930. – Zagreb, 9. prosinca 2002.)
331	Uvod
334	1. Dva »vida« svete nauke: teologija i filozofija
352	2. »Sveta nauka« i »teologija teologâ«
360	3. Filozofija kao gospodarica, službenica i družbenica teologije
363	<i>Zaključno</i>
365	Literatura
389	Kazalo imena
395	Bilješka o tekstovima
397	Sažetak
399	Zusammenfassung